

Святослав БЛАВЦЬКИЙ
науковий керівник
к.е.н., доц. Білецька І.М.
ІФННІМ THEY

ФІСКАЛЬНО-БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Одним із ключових факторів, що повинен забезпечити ефективність Євроінтеграційного процесу України є децентралізація бюджетних відносин та проведення адміністративно-територіальної реформи. Ефективність функціонування національної економіки України значною мірою залежить від рівня соціально-економічного розвитку регіонів, які на сьогодні відзначаються суттєвою галузевою, територіальною та функціональною диференціацією. Саме тому виникає гостра необхідність розробки політики соціально-економічного розвитку для кожного окремо взятого регіону країни.

Зростання диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів, низька конкурентоспроможність та інвестиційно-інноваційна активність є причиною необхідності проведення досліджень ефективності існуючих інструментів та методів державного регулювання територіального розвитку.

Одним із основних інструментів державного впливу на розвиток регіонів є фіскально-бюджетні механізми, які, як правило, мають дві складові – податки та державні видатки. Доцільно зазначити, що між податками та державними видатками існує прямий зв'язок. Податки є головним засобом мобілізації фінансових коштів для покриття державних інвестицій, які, в свою чергу, характеризують видаткову частину.

Розвиток більшості регіонів, в свою чергу, залежатиме від особливостей їхнього економічного та соціального устрою, а отже існує ряд обставин, що унеможливує абсолютну рівність економічного розвитку регіонів, які і спричиняють своєрідний їх поділ на регіони-донори (регіони високого економічного розвитку) і регіони-реципієнти (регіони низького економічного розвитку):

Склад елементів економічного розвитку регіону повинен виступати базою у сфері формування і реалізації стратегій економічного розвитку і бюджетної політики зокрема. В економічно-розвинутих країнах світу регулювання економічної диференціації економічного розвитку регіонів здійснюється, здебільшого через спеціальний фіскально-бюджетний механізм бюджетного федералізму.

Альтернативним методом забезпечення таких завдань міг би виступити процес освоєння і встановлення фінансових засад бюджетного федералізму як принципу побудови фінансів місцевого самоврядування в Україні.

Україні, яка за своїм статусом є унітарною державою, то впровадження елементів бюджетного федералізму повинно стосуватися виключно фінансово-економічної сфери без зміни адміністративно-територіального устрою. Саме такий вектор встановлення і сповідує пропонована нами трансформаційна модель бюджетної системи України.

Основою побудови відповідної моделі бюджетної системи можуть виступати окремі бюджетно-фіскальні регіони, котрі в значній мірі мають спільні риси щодо власного забезпечення природними, соціально-економічними і інфраструктурними ресурсами. Основою побудови відповідної моделі бюджетної системи можуть виступати окремі бюджетно-фіскальні регіони, котрі в значній мірі мають спільні риси щодо власного забезпечення природними, соціально-економічними і інфраструктурними ресурсами.[1; с.52].

Зважаючи на вищевказані чинники на території України можна виділити дев'ять фіскально-бюджетних регіонів (рис 1.):

Рис. 1. Фіскально-бюджетні регіони в Україні

- 1) Донецький фіскально-бюджетний регіон (Донецька і Луганська області);
- 2) Придніпровський фіскально-бюджетний регіон (Дніпропетровська і Запорізька області);
- 3) Північно-Східний фіскально-бюджетний регіон (Харківська, Полтавська і Сумська області);
- 4) Столичний фіскально-бюджетний регіон (Київська, Чернігівська і Житомирська області);
- 5) Центральний фіскально-бюджетний регіон (Черкаська і Кіровоградська області);
- 6) Причорноморський фіскально-бюджетний регіон (Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська, Херсонська області);
- 7) Подільський фіскально-бюджетний регіон (Вінницька, Хмельницька, Тернопільська області);
- 8) Північно-західний фіскально-бюджетний регіон (Волинська і Рівненська області);
- 9) Карпатський фіскально-бюджетний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області);

Висока тотожність щодо економічних інтересів і стратегій розвитку, а також методів їх досягнення повинна забезпечити високу ефективність в побудові фіскально-бюджетної політики.

На сучасному етапі розвитку регіонів, особливістю, що притаманна

ефективному регіону виступає самодостатність, яка включає в себе комплексний економічний і соціальний розвиток, тобто процес, спрямований на раціональне використання місцевих природних і трудових ресурсів, ефективний розвиток економічного потенціалу певної території при науково-обґрунтованій спеціалізації її господарства і, одночасно, на розвиток соціальної інфраструктури, сфери послуг для населення, виробництво товарів народною споживання, забезпечення, охорони навколишнього середовища[2; с.181].

Попередній аналіз відповідних показників вказує, що станом на сьогоднішній день в Україні до регіонів-розвитку (Середній розмір ВРП на душу населення в регіоні > Середній розмір ВВП на душу населення в державі) є 3 із 9 фіскально-бюджетні регіони, до числа регіонів помірному розвитку (Середній розмір ВРП на душу населення в регіоні = Середньому розміру ВВП на душу населення в державі) можна зарахувати лише 2 регіони, тоді як категорію депресивних (Середній розмір ВРП на душу населення в регіоні < Середній розмір ВВП на душу населення в державі) становлять 4 регіони або 45% території держави.

Така ситуація ставить гостру необхідність щодо ефективного бюджетного вирівнювання економічного розвитку територій відповідних регіонів і перерозподіл фінансових ресурсів з економічно розвинутих регіонів до депресивних регіонів.

Інституційним забезпечення відповідного перерозподілу може виступити специфічний апарат управління економічним розвитком відповідного регіону.

Функціонування апарату управління виокремлених регіонів трансформаційною моделлю повинно здійснюватись по корпоративному принципу (рада представників державних адміністрацій) з почерговою зміною керівників по кожній області, що входить до відповідного регіону. Такий апарат управління носитиме виїзний характер (організація з'їздів) і функціонуватиме здебільшого у бюджетний період.

Така організація управління дозволяє сформувати федераційну модель бюджетної системи (в компетенції відповідних з'їздів знаходиться практично вся фіскально-бюджетна політика держави) без додаткових адміністративних витрат.

Загальна схема діяльності відповідних органів управління зводиться до організації роботи в двох напрямках, які в свою чергу залежать від депресивності чи розвиненості регіону[3; с.305]..

Зокрема для регіонів, що належать до розвинутих регіонів (ВРП на душу населення більший за середньодержавний показник) сфера діяльності передбачає ухвалення таких рішень:

- 1) Затвердження видів і розмірів місцевих податків і зборів (в тому числі переуступлених державним бюджетом);
- 2) Організація фінансової діяльності підприємств комунального сектора економіки;
- 3) Проведення політики приватизації;
- 4) Формування і затвердження інших видів доходів;

5) Акумуляція доходів від інвестиційних грантів.

Незначна фіскально-податкова база центрального бюджету тягне за собою і скорочення певних бюджетних зобов'язань, зокрема видаткову частину бюджету центрального уряду можуть формувати такі положення:

- 1) „прямі пільгові виплати окремим особам” (надання соціальних трансфертів);
- 2) витрати на оборону;
- 3) виплати процентів по державному боргу;
- 4) позики і субвенції штатам і місцевим органам влади;
- 5) фінансування інших федеральних програм.

Таким чином трансформаційна модель бюджетної системи України у відповідності до принципів бюджетного федералізму забезпечує ефективний перерозподіл добробуту в суспільстві і водночас через адаптацію локальних фіскальних програм до економічного розвитку дозволяє значно підняти економічне зростання регіонів вітчизняної економіки.

Україна має здійснити широкомасштабну реформу адміністративно-територіального устрою, яка повинна торкнутися не тільки громад, територіальні масштаби яких, особливо у сільській місцевості, сьогодні не є оптимальними для здійснення там місцевого самоврядування, а й верховної ланки, яка склалася не завжди із врахуванням географічних, економічних, соціальних та інших чинників. Ці зміни мають відбуватися на основі світового досвіду впровадження бюджетного федералізму, але з урахуванням адміністративно-територіальних особливостей України. Зокрема, до таких заходів можна віднести:

– поділ України на фіскально-бюджетні регіони (виокремленні на основі спільних рис щодо власного забезпечення природними, соціально-економічними та інфраструктурними ресурсами);

– створення специфічного апарату управління економічним розвитком відповідного регіону (здійснюватиметься по корпоративному принципу (рада представників державних адміністрацій) з почерговою зміною керівників по кожній області, що входить до відповідного регіону. Такий апарат управління носитиме виїзний характер (організація з'їздів) і функціонуватиме здебільшого у бюджетний період);

– організація діяльності органів управління у двох напрямках, які залежатимуть від репресивності чи розвиненості регіону;

– застосування попередніх і поточних перетворень, які дозволять реформувати бюджетну систему України за принципами бюджетного федералізму.

Застосування попередніх і поточних перетворень дозволяє реформувати бюджетну систему України за принципами бюджетного федералізму, структуру якої можна відобразити за відповідною схемою (рис. 2).

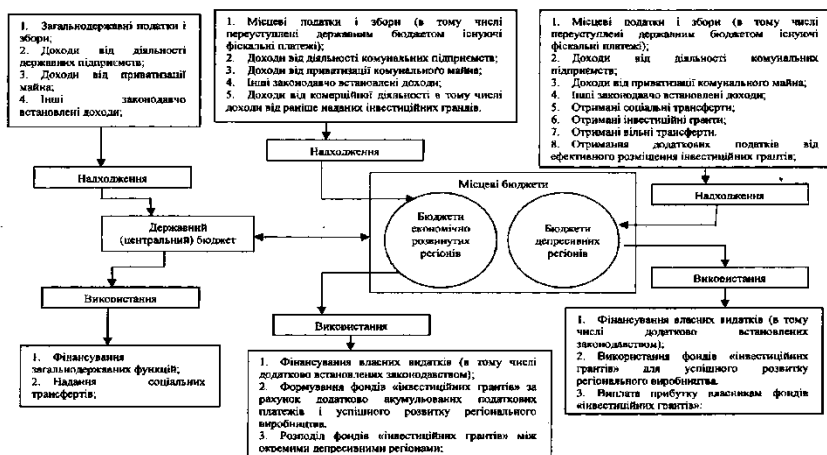

Рис. 1. Структура бюджетної системи України з використанням елементів бюджетного федералізму

Список використаних джерел:

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: [навчальний посібник] / За загальною ред. О.Д. Василика, П.М. Леоненко, П.І. Юхименко, А.А. Ільєнко та ін. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 480 с.
2. Опарін В.М. Бюджетна система [навч. -метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / В. М. Опарін, В. І. Малько, С. Я. Кондратюк — К.: КНЕУ, 2000. — 206с.
3. Бечко П.К Місцеві фінанси. [навч. пос.] / П.К.Бечко, О.В.Ролінський — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 192 с.

Ірина БУНІЙ
науковий керівник
к.е.н., доц. Білецька І.М.
ІФНІМ THEU

ГІРСЬКИЙ ТУРИЗМ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

У багатьох країнах світу туризм є пріоритетним напрямом розвитку національної культури та економіки, що зумовлено його високою прибутковістю, динамічністю та позитивним соціально-економічним і культурним впливом. Туризм за своїми різновидами став невід’ємним явищем сучасного життя. Він є вагомим і визнаним чинником економічного розвитку в усьому світі. Внаслідок збільшення часу для відпочинку працюючого населення та підвищення життєвих стандартів, туристична активність має